



Ett temaområde i arbetet med

Örebromodellen – för en jämlik förskola

Örebro kommun
Förskola & Skola
orebro.se 019-21 10 00



ÖREBRO

Förskolan ska vara en levande social gemenskap som ger trygghet samt vilja och lust att lära.

Barn skapar sammanhang och mening utifrån sina erfarenheter och sätt att tänka. Därför ska de i förskolan möta respekt för sin person och sätt att tänka och förstå sin omvärld.

Lpfö 18

Vad står temaområdet Kommunikation för?

Kommunikation innebär mycket mer än bara ett talat språk. Barn som har begränsad förmåga att forma ord kan exempelvis använda ljud, kroppsspråk, tecken eller bilder för att kommunicera. Genom kommunikation kan en göra egna val, ställa frågor och få svar, säga ja eller nej och delta i samtal som är meningsfulla.

Kommunikation förutsätter ett samspel med andra människor som tolkar signalerna och ger återkoppling. Samspel ger delaktighet och utvecklar förmågan att lyssna, reflektera och förstå andras perspektiv.

Barnen ska genom detta temaområde få möjlighet att uppleva kommunikation utifrån olika perspektiv. Att göra barnen medvetna om hur kommunikation kan påverka dem i olika situationer. Det handlar även om att barnen får möjlighet att utveckla sitt intresse för bilder, texter och olika medier samt att utveckla sin förmåga att reflektera över dessa.

Temaområdet **Kommunikation** handlar till stor del om *hur* vi samtalar och samspekar med varandra på verksamheten.

”Varje barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Barnets åsikt ska beaktas i förhållande till barnets ålder och mognad.”

Barnkonventionen
Artikel 12

Språk, lärande och identitetsutveckling hänger nära samman. Förskolan ska därför lägga stor vikt vid att stimulera barnens språkutveckling i svenska, genom att uppmuntra och ta tillvara deras nyfikenhet och intresse för att kommunicera på olika sätt.”

Lpfö 18

Temaområdet Kommunikation handlar om att pedagogerna kommunicerar så att *alla* känner sig välkomna och representerade på verksamheten oavsett vem hen är.

Hur uttrycker ni er gentemot vårdnadshavare i skrift och språk? Är ni normkreativa och tänker utifrån ett jämlikhetsperspektiv gällande e-post och brev, inbjudningar, rapporter, pedagogiska planeringar etcetera?

Modellen kan ses som ett slags verktyg där ni förhåller er till vissa grunder/ramar. Det som är kärnan i modellen är att förhålla sig till idékartan, handlingsplanen och pedagogiska planeringar. Sedan gör ni arbetet till ert eget, vilket blir unikt för ert arbetslag.

”Miljön ska vara tillgänglig för alla barn och inspirera dem att samspela och att utforska omvärlden samt stödja barnens utveckling, lärande, lek och kommunikation.”

Lpfö 18

Vi har i denna folder försökt att på ett konkret sätt, med hjälp av ”steg-för-steg”, visa på hur ni kan arbeta med temaområdet Kommunikation.

Idékarta över Kommunikation



Genom denna idékarta kan ni hämta inspiration kring vad som kan stimulera, utveckla och utmana den egna barngruppens olika utvecklingsområden.

Försök att få med så många bubblor som möjligt då ni planerar för ert arbete.

Steg för steg



För att strukturera upp arbetet med temaområdet är det bra att följa dessa steg.

Steg 1:

Kartläggning av barngruppen utifrån temaområdet

Börja med att göra en kartläggning/överblick över hur det ser ut i er nuvarande barngrupp.

Använd idékartan som underlag och diskutera i ert arbetslag:

- Vad behöver barnen, individuellt och i gruppen, för att stärkas och utvecklas?
- Vilka förutsättningar och behov har barnen och gruppen?
- Vilka positiva egenskaper har barnen som går att stärkas och bygga vidare på?
- Vad har barnen för intressen?
- Hur leker barnen i lek/lärmiljön (inne/ute), behöver den förändras?
- Hur arbetar vi främjande och förebyggande i nuläget?
- Hur kan vi ta tillvara på barnens olikheter och lyfta dessa i undervisningen/verksamheten?

”Utbildningen i förskolan ska bidra till att barnen utvecklar en förståelse för sig själva och sin omvärld. Utforskande, nyfikenhet och lust att leka och lära ska vara grunden för utbildningen. Den ska präglas av att omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet. Utbildningen i förskolan ska ta sin utgångspunkt i läroplanen samt barnens behov, erfarenheter och det de visar intresse för. Flödet av barnens tankar och idéer ska tas till vara för att skapa mångfald i lärandet.”

Lpfö 18

Steg 2:

Upprätta en handlingsplan

När ni ska upprätta en handlingsplan utgår ni ifrån er kartläggning (Steg 1) och idékartan. Använd er av mallen för handlingsplan som ni hittar i handboken *Örebromodellen - för en jämlik förskola*. Handlingsplanen kan ses som en grovplanering över temaarbetet (läsåret), när denna planering sker ta hjälp av idékartan och försök att få med så många bubblor som möjligt.

Handlingsplanen bör vara enkel och kortfattad, eftersom arbetet kan ta nya vägar utifrån barnens intresse/behov/inflytande.

Syftet och metoden är en viktig del i handlingsplanen, tänk på att det blir tydligt och lättförståeligt. Planen ligger till grund för arbetet med temaområdet samt en kommande utvärdering.

Att ta fram en handlingsplan är en demokratisk process, se därför till att alla inblandade pedagoger får möjlighet att påverka. I handlingsplanen beskriver ni bland annat hur undervisningen organiseras, kopplas till läroplanen och hur det synliggörs och kommuniceras.

Se handlingsplanen som ett levande dokument

Handlingsplanen är i första hand er egen och behöver inte publiceras för vårdnadshavarna innan arbetet med temaområdet är klart. Under resans gång kanske ni kommer på ytterligare utvecklingsområde som ni vill ha med i handlingsplanen.

Utbildningens syfte är att förskolan "ska stimulera barns utveckling och lärande samt erbjuda barnen en trygg omsorg. Verksamheten ska utgå från en helhetsyn på barnet och barnets behov och utformas så att omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet"

8 kap. 2 § skollagen

Steg 3:

Planera och fördela arbetet i arbetslaget

Med handlingsplanen som grund kan ni nu dela upp arbetet mellan er pedagoger. Gör en tidsram där ni uppskattningsvis kan se hur lång tid varje aktivitet/utvecklingsområde tar.

Pedagogerna planerar olika aktiviteter/undervisningsmoment att genomföra med barnen och dessa anpassas utefter barnens intresse, förutsättningar och behov. Tänk hela tiden normkreativt.

Steg 4:

Upprätta pedagogiska planeringar

När fördelningen av arbetet är klart skriver ni sedan pedagogiska planeringar utifrån idékartan (och handlingsplanen). De pedagogiska planeringarna ligger till grund för aktiviteterna/utbildningen som sker med barnen. Låt normkreativiteten genomsyra tankegången. Genom att koppla er pedagogiska planering till läroplanen förtydligas hur er undervisning bidrar till barnens utveckling, lärande och inflytande. Tänk på att planeringen bör vara så tydlig som möjligt då kollegor och vårdnadshavare ska förstå syfte och metod med aktiviteten. Det blir även tydligt för vårdnadshavare hur ni arbetar efter läroplanen.

Steg 5: Påbörja arbetet i barngruppen

Se handlingsplanen, utvecklingsområdena och era pedagogiska planeringar som en riktlinje i er undervisning - sedan är det processen, där ni följer barnens idéer och intressen, som står i fokus.

Vissa förskolor använder sig av en gemensam handlingsplan och vissa förskolor väljer att ha enskilda handlingsplaner på avdelningarna.

Ni kan med fördel ha en gemensam handlingsplan på förskolan men på olika sätt arbeta med utvecklingsområdena i olika åldersgrupper och avdelningar.

Steg 6: Utvärdera pedagogiska planeringar kontinuerligt

Genom att kontinuerligt dokumentera och reflektera över handlingsplanen bidrar det till en bra grund för utvärdering och analys, för att på ett systematiskt sätt kunna säkerställa kvalitetsarbetet.

Den pedagogiska dokumentationen kan se ut på olika sätt, exempelvis kan barnens reflektioner/bilder sättas upp på väggar i verksamheten, barnens dokumentation kan även finnas i eventuella portfoliopärmar eller digitala kommunikationsverktyg (exempelvis Unikum). Dokumentationen kan även exemplifieras i pedagogiska planeringar och i utvärderingar av utbildningen.

”Den skriftliga dokumentationen behövs för att regelbundet kunna stämma av att kvalitetsarbetet leder till en utveckling mot målen”

Systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet, Skolverket, 2015

Steg 7:

Delge vårdnadshavare pedagogiska planeringar

Genom digitala verktyg, exempelvis Unikum, kan ni delge era pedagogiska planeringar för vårdnadshavare. Ni kan även ha en ”dokumentations-/informationsvägg” på förskolan där ni delger era pedagogiska planeringar. Dessa planeringar kan publiceras när aktiviteten är klar, det vill säga, ni visar vad barnen har gjort. Tänk även på att få med vårdnadshavares åsikter om ert arbete i kommande redovisning.

”Arbetslaget ska vara tydliga i fråga om mål och innehåll i utbildningen för att skapa förutsättningar för barns och vårdnadshavares möjligheter till inflytande”.

Lpfö 18

”Förskolans kvalitet ska kontinuerligt och systematiskt dokumenteras, följas upp, utvärderas och utvecklas. Syftet med utvärderingen är att få kunskap om hur förskolans kvalitet, det vill säga verksamhetens organisation, innehåll och genomförande kan utvecklas så att varje barn ges bästa möjliga förutsättningar för utveckling och lärande.”

Måluppfyllelse i förskolan, Skolverket (2017)

Steg 8:

Utvärdera handlingsplanen och delge för vårdnadshavare och rektor

I handboken *Örebromodellen - för en jämlik förskola* finns en redovisningsmall att använda som underlag. Det är viktigt att tänka på att barnens tankar och reflektioner kring temaområdet också framkommer i dokumentationen (om barnen kan uttrycka dessa).

Ett normkreativt förhållningssätt

För att arbeta normkreativt och främja jämlikhet behöver personalen se sin egen roll som pedagog och kritiskt granska vilka normer som hen förmedlar, men även granska normer som råder inom den egna förskolan.

Vissa normer behöver vi för att vi ska ha ett gott klimat. Det kan exempelvis handla om att stå i kö och vänta på sin tur. Dessa normer ska vi värna om.

Normer som påverkar barnen på ett negativt vis, det vill säga om barnen blir begränsade på grund av andras föreställningar. Det kan exempelvis vara att barnen vill att en pojke bara ska vara en manlig gestalt i en lek på grund av sitt kön.

Att vara normkreativ handlar om att ifrågasätta dessa negativa normer och även reflektera över sitt eget förhållningssätt och handlande.

Örebromodellen – för en jämlik förskola ger ett hållbart förhållningssätt hos pedagoger, som leder till en varaktig jämlikhet på förskolan. Där allas lika värde, mänskliga rättigheter, likabehandling och bemötande står i fokus för pedagogernas förhållningssätt mot alla som rör sig i och runt verksamheten.

”Normkritiken är ett perspektiv som hjälper oss att se normer och deras konsekvenser. För att förändra normer krävs det dock handling, och det är vad vi kallar för normkreativitet.”

Salmson & Ivarsson (2015)

”Läroplanen är en bra utgångspunkt för den normkritiska pedagogiken. Att vara öppen, respektfull och ha förmåga att ta hänsyn till andra människor är en förutsättning för vidgade normer.”

(s.40, K, Salmson & J, Ivarsson)

Tips på aktiviteter i personalgruppen

- På Specialpedagogiska skolmyndighetens hemsida spsm.se/stodmaterial-forskola/ hittar ni material. Klicka på ”Kommunikation” i menyn till vänster så finns filmer som ni kan se tillsammans i arbetslaget och diskutera kring.
- På Rädda barnens hemsida, raddabarnen.se, kan ni hitta material som rör barnkonventionen och barns rätt. Här finns tips på hur en kan prata med små barn om viktiga ämnen. Exempelvis Rädda barnens metodbok *Olika men lika- att arbeta med barnkonventionen i förskolan* (PDF finns på hemsidan). I metodboken finns diskussionsfrågor som ni kan använda i personalgruppen. På rädda barnen finns även artiklar att läsa om barns rätt, här hittar ni även handboken *Stopp! Min kropp!*
- På Skolverket larportalen.skolverket.se hittar ni konkret material i form av moduler för språk-, läs- och skrivutveckling (Läsflyftet). Det finns mycket material som är anpassat till förskolan, där kan ni även få tips på undervisningsaktiviteter.
- Övning: Gör en mindmap över hur ni pedagoger använder er av kommunikation varje dag pedagog-medarbetare, pedagog-vårdnadshavare, pedagog-barn. Finns det något kommunikationsområde som ni behöver utveckla? Använd idékartan (med bubblorna) för kommunikation som stöd i diskussionen.
- Boken *Normkreativitet i förskolan* har bra övningar att genomföra i personalgruppen.
- Se över hur ni använder digitala verktyg som hjälpmedel i att kommunicera. Vad använder ni för appar i undervisningen? Finns det fler appar ni kan använda er av?

Tips på aktiviteter i barngruppen

När ni ska hitta på aktiviteter med barnen kan ni med fördel söka pedagogiska planeringar på "Skolbanken" via Unikum. Där finns massor av material och tips på aktiviteter, vissa kanske passar er barngrupp utifrån utvecklingsområdena. Tänk på att göra planeringen till er egen och få med syfte och metod på planeringen.

Nedan finns några tips på aktiviteter utifrån olika slags utvecklingsområden:

- **Ett gemensamt värdegrundsarbete.**

Börja terminen med att skapa trivselregler tillsammans med barnen utifrån hur vi kommunicerar på förskolan. Vad är bra att säga till varandra och vad är mindre bra att säga? Hur kan vi säga istället? Barnen får kommunicera och säga sin åsikt och uppleva att de får vara med och bestämma. Barnen kan även få möjlighet att reflektera över sin egen kommunikation och hur kompisars kommunikation påverkar dem.

Delaktighet



- **Att bli lyssnad på och få uttrycka sina åsikter och lyssna på och visa hänsyn för andras åsikter.**



Introducera en "Vem har ordet sak", exempelvis en talpinne, ett stöd för att ett barn i taget ska få prata på samlingen. Alla barn får uppleva att "nu lyssnar alla på mig och jag får säga vad jag tycker". Genom en "Vem har ordet sak" kan barnen få erfarenhet av att lyssna på någon annan och alla barn får möjlighet att ge och ta plats.

Jämlikhet

- **Låna hem en bok**

Med hjälp av ett gosedjur, ”Mjukis” (könsneutralt namn), som får följa med barnen hem. I väskan med ”Mjukis” finns en normkreativ bok och ett brev med en uppgift, barnen får tillsammans med vårdnadshavare läsa boken och reflektera över text och bilder. Boken som följer med är anpassad efter barnets förutsättning. Syftet med Mjukis är bland annat att väcka intresse för bilder och text samt uppmuntra till att läsa böcker.



- **Med hjälp av teater i olika former, får barnen en inblick i att en kan kommunicera på olika sätt.**

Med hjälp av teater får barnen en inblick i att kommunikation kan ske på olika sätt. Det kan vara teater som är tagen från en traditionell sagobok för att visa på att vi kan förmedla en saga på olika sätt. Det kan även vara en mim-teater där vi med hjälp av kroppsspråket förmedlar en handling. Det kan även vara teater där karaktärerna inte förstår varandra och barnen får på ett delaktigt sätt komma med lösningar på hur karaktärerna ska lösa situationen.



Böcker

- **Läsa barnlitteratur**

Med hjälp av böcker kan vi inspirera och engagera barnen. Barnen ges möjlighet till en ökad kunskap och förståelse för kommunikation. När vi läser, lånar eller köper in böcker till förskolan tänker vi utifrån ett normkreativt- och jämlikhetsperspektiv. Vi kan skapa ”bokklubbar” och ha smågrupper där vi tillsammans reflekterar över bokens handling. Vi recenserar boken och barnen får dokumentera sina upplevelser i målningar. Sedan kan barnen återberätta boken för kompisarna och visa sin dokumentation vid en samlingsituation.



- **Kommunikation i samhället.**

Undervisa barnen i att kommunikation kan se olika ut i samhället. Hur kommunicerar vi i trafiken? Hur ser det ut när vi besöker staden? Finns det skyltar och vad står det på skyltarna? Barnen får uppleva och reflektera över hur vi kommunicerar med hjälp av symboler.

Bilder/
symboler



- **Skapa goda relationer.**

I förskolan är vi många personer som samspelar och skapar relationer till varandra. Både barn och vuxna. Goda relationer anser vi är en förutsättning för att kunna känna trygghet och tillit i sitt livslånga lärande. Fundera tillsammans med barnen om hur vi kommunicerar i våra relationer? Vad är viktigt i relationer? Finns det några grundpelare i goda relationer? Hur kommunicerar vi med varandra och vad gör det för våra relationer?

Relationer



Språk

• Kommunikation i världen?

Tillsammans med barnen kan ni utforska hur det ser ut med kommunikation i andra delar av världen. Titta på kartor och



jordglober och utforska dem. Reflektera tillsammans med barnen: Hur kommunicerar människor i andra delar av världen? Hur kan kartor se ut och hur kan vi kommunicera med hjälp av dem? Hur kan vi kommunicera om vi inte har samma talspråk? Finns det något språk som alla människor förstår?

Känslor

• Hur kan vi kommunicera våra känslor?

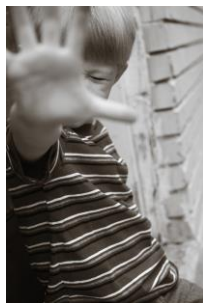
Känslor kan styra hur våra relationer ser ut under dagen. Därför är det viktigt att vi samtalar om olika typer av känslor och att barnen blir medvetna om att det finns olika känslouttryck, att det inte alltid syns hur en annan människa mår eller känner sig, exempelvis gråter inte alla människor, fast de är ledsna. Barnen kan göra egna känsloböcker där de kan dokumentera och reflektera över sina egna känslor. Hur kommunicerar vi våra känslor? Hur kommunicerar jag när jag är arg/glad/ledsen/orolig/rädd etcetera. Hur påverkas jag av andras känslor?



Ja/Nej
signaler

- **Öva på att se och höra Ja och Nej-signaler.**

När en kompis säger stopp kan hen göra det på olika sätt, det är inte alltid lätt att säga nej, men kroppsspråket kan tydligt visa ett nej. Ha övningar i att både lyssna på andra och lära av andras kroppsspråk. Detta för att alla barn kanske inte har utvecklat sitt verbala språk. Då är det viktigt att känna igen kroppsspråk där kompiserna menar "nej" eller "stopp". Gör övningar med barnen som handlar om att fråga först, exempelvis "Får jag ge dig en kram?", "Får jag hålla din hand?" etcetera.



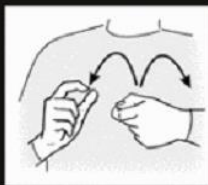
TAKK

- **Veckans tecken.**

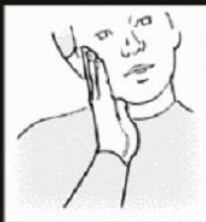
Introducera veckans tecken. Barnen lär sig ett eller flera nya tecken varje vecka och vi uppmärksammar detta vid samlingsituationer. Kanske är barnen delaktiga och får vara med och bestämma vilket/vilka tecken de vill lära sig? Vi använder tecknen tillsammans med talet, detta är ett bra stöd vid språkutveckling. Det underlättar språkförståelse och lärande. Det finns mycket material och bilder på internet.



äta



banan



sova

Samspel

- **Samarbetsövningar och utmaningar.**

Genom att leka olika lekar med varierande innehåll kan det bidra till att barnen får uppleva samspel och en vi-känsla och att gemenskapen stärks i gruppen. Barnen får möjlighet att känna glädje och tillhörighet. Barnen ska få uppmuntran, vägledning och verktyg av pedagogerna i sin kommunikation. Barnen kan träna på samspel genom att samarbeta i olika övningar, exempelvis bygga höga torn tillsammans, måla gemensamma teckningar som handlar om samarbete.



Media

- **Hur kan kommunikationen se ut i media?**

Alla människor möter media dagligen, stora som små. Hur kommunicerar media med oss? Låt barnen göra en egen nyhetsfilm med hjälp av Ipad, vad är nyheter för dem? Det kanske är nyheter som rör förskolan eller något nytt som hänt i närområdet, kanske har lekparken fått en ny gunga eller har något kanske gått sönder? Kommer det en ny film på bio? Hur ser vädret ut och hur kommer vädret att bli imorgon? Detta kanske också berörs i nyhetssändningen. Delge gärna era



filmer till vårdnadshavare, exempelvis på en gemensam tillställning.



Hur skulle en nyhetstidning kunna se ut om den var riktad till barn? Låt barnen göra en egen tidning. Exempelvis "Förskolenytt".

Reklam

• Vad är reklam?

Barn kan ha svårt att skilja på reklamslag och annan information. De kanske inte heller alltid förstår att syftet med reklam är att locka till köp. Undervisa barnen i vad reklam är. Analysera reklambilder tillsammans. Var finns reklamen? Varför finns det reklam? Vem riktar sig reklamen till? Tänk normkreativt och ställ öppna frågor till barnen. Låt barnen gå på reklamjakt i staden. Spela teater för barnen och gör reklam för olika produkter,



exempelvis, kaffe, frukt, böcker etcetera. Låt barnen göra egen reklam, genom målningar eller egna filmer. Kanske kan de göra reklam för varför just er förskola är så bra?

Källkritik

Sant eller falskt - källkritik?

Spela en teater som exempelvis handlar om en leksak som ni gör reklam för.

Denna sak är kanske ”den bästa, roligaste, häftigaste leksaken som någonsin gjorts och som aldrig går sönder” (enligt reklamen). Sedan visar

ni genom teatern att den som köper produkten kanske tycker precis tvärtom. Då borde köparen varit mer källkritisk till reklamen.

Lek ”Sant eller falskt” där ni har påståenden som barnen ska hålla upp skyltar om hur det är. Läs böcker som riktar in sig på fakta och diskutera med barnen. Lek viskningsleken och se om samma ord sägs vid sista barnet.



- **Kommunikation med hjälp av digitala verktyg.**

Använd er av QR-koder på förskolan som kommunikationsmedel. Det kan användas till sånger, gåtor, matematiska uppdrag, språkliga uppdrag etcetera. Det är bara fantasin som sätter gränser för hur ni kan jobba med QR-koder på förskolan.



Med hjälp av Bee-bot eller Blue-bot kan ni skapa en adventskalender med olika uppdrag för varje dag som rör kommunikation.

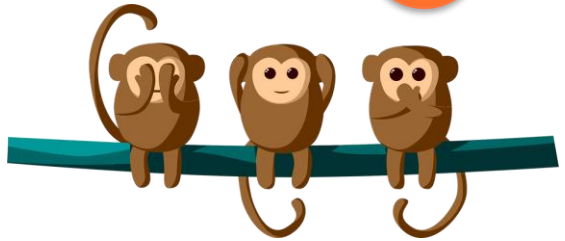
- **Hur kommunicerar jag med min kropp?**

Undervisa i hur kroppen ser ut och prata om olika funktioner som våra kroppsdelar har. Hur kan vi prata med kroppen? Vad använder vi för kroppsdelar när vi kommunicerar? Kan vi prata utan att låta? Prata även om att alla ser olika ut och att alla människor kanske inte har alla kroppsdelar. Barnen kan tillsammans i smågrupper rita kroppens olika delar och berätta vad de har för egenskaper och vilka kroppsdelar de kan kommunicera med.



- **Rörelse - med fokus på kommunikation**

På gymnastik- / rörelseundervisningen kan barnen träna i sitt samspel genom att samarbeta, exempelvis genom en hinderbana. Den ena kompisens kanske inte ser något så den andra kompisens behöver ledsaga genom talspråket genom hinderbanan. En annan aktivitet kan vara att den ena kompisens har hörselkåpor på sig och inte hör, då ska den andra kompisens ledsaga genom att visa med kroppen hur hinderbanan ska göras. På gymnastik- / rörelseundervisningen kan ni även göra enkla lekar där ni med hjälp av bilder visar vad barnen ska göra utan att kommunicera med hjälp av talspråket.



- **Att kommunicera med andra**

Låt barnen testa på olika kommunikationsverktyg som exempelvis brev, telefon, sms och mail. En rolig aktivitet för att knyta an nya kontakter är att skriva ett brev till en annan förskola med förhoppning att få svar. Kan vi skicka meddelanden på annat vis? Hur gjorde människor innan tekniken fanns?



Tips på litteratur för personal och barngrupp

- Salmson, Karin & Ivarsson, Johanna. (2016) *Normkreativitet i förskolan*, Olika förlag
- Hundeide, Karsten (2009) *Vägledande samspel i praktiken*, ICDP
- Hansen, Ole Henrik (2018) *Små barns kommunikation med vuxna*, Studentlitteratur AB
- Rydja, Cajsa (2006) *Språklust 1*, Sanoma Utbildning
- Rydja, Cajsa (2008) *Språklust 2*, Sanoma Utbildning
- Rydja, Cajsa (2012) *Språklust genom sagor*, Sanoma Utbildning
- Sjöberg, Catarina (2018) *Språkleka i förskolan: barns möjlighet till ett rikt språk*, Gothia Fortbildning AB
- Kultti, Anne (2014) *Flerspråkiga barns villkor i förskolan: lärande av och på ett andra språk*, Liber
- Hagström, Helena (2014) *Aktivitetskort i förskolan - Språk*, Natur Kultur Läromedel

På hattenforlag.se hittar ni böcker, spel och material med temat tecken- och språkträning.

På superhjalparna.se hittar ni undervisningsmaterial som ämnesskyltar, bokstavsskyltar, väderskyltar, månadsskyltar, strategier för att tala m.m. Mycket av materialet är kostnadsfritt.

”Källkritik med Bamse” www.bamse.se finns material att ladda ner (passar äldre barn).

OLIKA förlag, olika.nu har många böcker som rör normer, genus & mångfald.

Via Unikum på Skolbanken kan ni hitta idéer till aktiviteter med barnen.

Referenser

Lagar

Skollagen (2010:800)

Grundlagen, Regeringsformen (2010:1408)

Förordningar

Förordningen (SKOLFS 1998:16) om läroplan för förskolan

Allmänna råd

Skolverkets allmänna råd (2017) *Måluppfyllelse i förskolan*

Skolverkets allmänna råd (2015) *Systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet*

Övrigt

Salmson, K & Ivarsson, J. (2015). *Normkreativitet i förskolan*. Linköping: Olika förlag

UNICEF Sverige (2009). *Barnkonventionen: FN:s konvention om barnets rättigheter*. Stockholm: UNICEF Sverige.

Örebromodellen – för en jämlik förskola är framtagen av:

Kastanjens förskola i Örebro



Kastanjens förskola,
Örebro 2018-09-19
Reviderad 2019-06-26